

ROMANIA NOUA

Organ de propagandă pentru unirea politică a tuturor Românilor.

PLATA
PENTRU RECLAME
după
INVOLALA
REDACȚIA, Ștefi Bogol. Ca. 39
ADMINISTRAȚIA
Bul. Alexandru cel Bun, Pas. 9
Chisinau,
TELEFON No. 8/33

Abonamente:
1 Lună;
10 Lei sau 4 Ruble.
3 Luni:
25 Lei sau 12 Ruble.
Pentru preț și inv.
făcând: prețul jumătate.

Director: Dr. GHISIFOR GHISU

Începe în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările.

Prim-Redactor: Dr. Ion Mateiu.

Crăiasa noastră

Ieri s'a abătut pe la tipografia noastră un preot moldovean, moșneag din ținutul Sorocii, venit la Chișinău să vadă noua rânduală de viață după Unire. Trecând pe bulevard s'a oprit în fața vitrinei dela librărie, s'a uitat cu deamănăntul și după câteva clipe de reculegere și-a pus ochelarii, ca să privească cu tot dinadinsul portretul Reginei așezat în galantar. Vreme îndelungată a ținut contemplația venerabilului slujitor al altarului. Cine știe ce judecăți, ce amintiri și ce speranțe se perindau în mintea lui, în clipele când ochii cercetători i se pironiseră asupra frunții cu diademă...

Bătrânul a deschis ușa librăriei, a dat binețe și îmbrățișându-l cu o privire rătăcită de cărți s'a apropiat de unul din noi:

— Te-ăș pofti d-nule, să-mi dai și mie un chip de-al Crăiesei noastre; vreau să-l cumpăr să-l duc la mine-acasă, să-l arăt Moldovenilor din satul meu, să-și cunoască și ei stăpâna, s'o vadă că tare-i frumoasă...

Moșul cu fața de patriarh era o apariție simpatică. Înalt, drept, croit în linii mari, cu obrazul senin, cu ochii vioi, cu plețele pe umeri, se înfățișa ca un arhimandrit de pe vremea lui Neagoie Basarab. V vorba lui curgea domoală și cumpătată, glasul avea o rezonanță gravă ca un clopot de mânăștire veche și cuvintele păreau că vin de departe, dela cronica lui Neculce. Ne-am strâns cerc în jurul lui un mănunchiu de băjănari cu sufletul plin de toate otrăvile zilei. Graiul moldoveanului s'a deslegat repede și noi îl ascultam duși pe gânduri, cum ai asculta pildurile unei căzării...

Da, da, — urmă părintele, — tare-i frumoasă și e bine așa... Că vedeți d-voastră, așa-i făcut Moldovanul, aiasta-i patima lui, ține la ce-i frumos...

Protoiereul a zâmbit, a cli-pit din gene și plecându-și puțin capul, ca să ne vadă mai bine, a continuat cu se-

riositate. Decât, că pe lângă frumusețe și vrednicie se cere la casa omului... Eu zic, casa omului, fiindcă țara o casă mare este și împăratul se cheamă stăpân în ea. Vai de casa unde muiera nu e vrednică; se prăpădește. Și împărăția tot așa se duce. Cine l-o dat gata pe Nicolae Ftaroii, nevasta lui, știți d-voastră...

Vorbele biblice ale moșneagului se desfășurau lapidare, zugrăvind tablouri morale și stări politice, răsfrân-te de după culisele pătate ale curții din Petrograd, în conștiința populară a țăranilor dela Soroca.

Noi, — deschise cuvântul din nou, înțeleptul analist. — noi vorbe bune am auzit de crăiasa dela București. Este, domnilor, la mine în gazdă un căprar dintr'o roată de soldați români, unu Niță de la Rucăr, din Țara românească... Cuminte ficior, Niță, știe carte, și viteaz, a fost rănit în două rânduri: la Jiu și la Oituz... Cu el vorbim noi seara, că știe povesti frumos... Regele nostru, zice Niță, să știți că a ținut cu noi și la bine și la rău... Vedeti tunica asta a mea, prin care a trecut glonțul Neamtului, așa a venit el la lasi cu hainele de pe el, fiindcă a vrut să fie cu poporul... Și Regina, zicea Niță, eu o cunosc părinte, că a fost în spital, s'a plecat spre patul meu, mira lăsat o floare și m'a mângâiat pe frunte... Ea tot cu săracii, mama săracilor, vrea drepturi și pământ pentru noi, scrie la gazetă, cu mâna ei...

Așa ne-a vorbit bătrânul popă, cu accente smulse dintr'o viitoare epopeie populară, în vreme ce subțioară strângeră portretul „Crăiesei noastre”, pe care se pregătea s'o ducă acolo în saful lui, s'o arate Moldovenilor.

Ne-a strâns cu vigoare mâna la despărțire și s'a îndrumat spre ieșire cu aceleași gesturi de demnitate patriarhală. Vorbele lui lă-

sau în urmă o atmosferă de sănătate rustică, o notă postumă din crezul veacurilor de demult...

Am tăcut cu toții, unul doar i-a mai aruncat o vorbă: — Și ce socoli, Părinte, Moldovenii vor fi cu credință pentru noul scaun de domnie?

Moșneagul s'a întors din ușe, în cadrul ei figura lui crescuse parcă, avea aspec-

tuul unui arhieru desfăcut într'o frescă de pe perețele mânăștirii dela Cozia...

— Da, Domnule, Moldovenii sunt neam de oameni credincioși, dar să știe că au un stăpân, fără stăpân nu se poate...

Ne-a mai privit odată în față și-a plecat apoi moșneagul, ducând cu el pe „Crăiasa noastră”.

I. Pribegul.

REGINA MARIA

Mângâtoarea răniților și nădejdea orfanilor

Stea revărsătoare de lumină,
Răsărită 'n ceasul suferinții,
Vii de unde-asteaptă 'n prag părinții
Și copiii dorul și-l suspină.

Ce împăpătare-ăduci credinții?
Crește-va în inimi iar gradină
Din paștiul trist și pe ruină?
Spune, Tu, izvor al biruinții.

Spune: mult mai este pân' la Tisa?
Dunărea ne-a dat de-acum uitării?
Drumul peste Prut închis-ni-s'a?

Visul sfânt o să ni se 'mplinească?
Noi, în schimbul harului sperării,
Îi vom da coroană 'mpărătească.

Leoc. C. Teodorescu

Dela inima mea la a lor

de Regina Maria.

Fiecare zi mă duceam între răniți, treceam din sală în sală. Toți mă voiau între dânsii, fiecare soldat doria să vadă pe Regina. Nici odată n'am lăsat o cheamă fără răspuns și ceterieram pretutindeni, fără să mă descurajeze vreo privire, vreo oboseală, vreun drum cât de lung.

Câte odată mi se pare însă că rățăcesc printr'un vis fără sfârșit. Îi văd culcați pat lângă pat, ochii lor mă întâlnesc, mă urmăresc, mă sorb... N'am știut niciodată până astăzi ce înseamnă să fii prada atâtor ochi. S'ar părea că privirile lor îmi smulg inima din piept, le simt ca o povară pe care abia mai pot s'o îndur.

Mă aplec spre fața lor trudită, le strâng mâinile întinse, mi-ășez degetele pe frunțile arzătoare, le scutez privirile ce se sting, asuflă curintele șontite...

Și pretutindeni mă urmăresc aceiași urare:
— Dumnezeu să-ți ajute să te faci împărăteasă, împărăteasa tuturor Românilor...

Bucă înțeleptă mi-o spun, glasuri pline de nădejde mi-o strigă: Ce înseamnă suferința noastră dacă Tu te faci împărăteasă împărăteasa tuturor Românilor?

Sunt atât de mișcătoare aceste cuvinte, când pornesc dela patul răniților cari văd în mine împlinirea visului pentru care își dau viața.

Mă simt așa de mică, așa de umilită în fața răbdării lor stoice, ochii mi se umplu de lacrimi și îmi dau seama că trebuie să mulțumesc lui Dumnezeu pentru măreția acestei credințe.

De ce să fiu eu cea aleasă ca să înfățișez un ideal, de ce să fiu eu acest simbol? Ce drept am oare să stau deasupra lor și să dobândesc slava cu prețul sângelui?

Și astfel trec înainte, cu mai multă duioșie dela un pat la altul...

Aceasta era într'o vreme când speranța cânta în fiecare suflet, când entuziasmul d'întăiu făcea să bată inimile la fel, când credința biruințelor glorioase ne însemna zilele.

Mult mai târziu însă, în împrejurări cu totul schimbate, în altă parte, mi-au fost rostite aceleași cuvinte de către un om care nu putea să-mi vadă fața în dimineața aceia când, după ce suferise o trepanație, zăcea cu capul înfășurat în pânze sângerate. Cineva îi spusese că

Regina e alături, că venise să-l vadă, să intrebe de rană lui, să încerce să-i ajute de era netoie.

El întinase, dibuind, o mână pe care am apuc-o într'a mea, șoptindu-i cuvinte de mângâiere, aplecată asupra buzelor cari murmurau ceva ce nu tu-telegeam. Omul nu avea nici față, nici privire, acoperit omu-ora de pânzele pătate de sânge.

Atunci, ca foarte de departe, emiță cuvintele, aceleași cuvinte: Dumnezeu să Te ajute să Te faci împărăteasă tuturor Românilor...

Mi s'a părut în această clipă că ceva minunat coborâse deodată în inima mea zdrobită, ceva sfânt și grozav, ceva care era mai mult decât puteam îndura... În vremurile de nădejde, urarea aceasta era fără îndoială atîngătoare, dar acum îmi apărea mare și sfântă, căci ea rostea într'o clipă când cel mai întonecos dezastre ne coplesise țara, când armatele noastre se retrăgeau pas cu pas în fața șuvoiului dușmanilor noștri...

Și acolo, în odăia suferinții, gura aceasta pe noaptea așuna nădejdea de care toți s'o agă-țau, visul, visul de aur pe care cu toate jertfele, miseria și moartea, totuși, într'o zi, trebuia să-l izbândim. Nu era decât unul dintre cei mulți, un glas din necunoscut, un martir fără nume, dar vorbele lui găsiră drumul inimii mele.

Și aplecată asupra-i, punându-i lin mâna pe legătură înroșită, m'am rugat lui Dumnezeu să-i asculte dorința, m'am rugat ca sângele atâtor umili eroi să nu se risipească în zadar, m'am rugat ca în ziua ori ceasul când izbăvirea cea mare va veni, un ecou al cântecelor de biruință să ajungă și până la acest anonim, dincolo de marea umbră în care se cufundă, să ajungă, pentru ca de dincolo de groapă, să ia parte la o glorie pe care ochii lui, încă viu, nu mai puteau s'o vadă.

Atragem luarea aminte a publicului asupra celor patru reprezentații teatrale, pe cari le va da celebra artistă dramatică **Marioara Ventura** împreună cu o trupă alcătuită din tot ce are mai bun scena.

Reprezentațiile vor avea loc **Marti, Mercuri, Joi și Vineri** din săptămâna viitoare. Bilete la librăria „Romania Nouă”.

FOILETON

Drepturile noastre asupra Hotinului

de I. NISTOR

Profesor universitar și membru al Academiei Române

— Urmare —

Pe aceste drumuri întâlniram adese câte 20—30 de cară, și pe fiecare din ele câte o fată, ce se încorceau dela tărful din apropiere (Hotinul) toate foarte frumoase, deși fără meșteșug, cu flori în păr ca să arate că sunt demaritate. Cumpăram dela ele în treacăt lapte, prepeleje — ce se cheamă în limba lor așa, — și ouă, cu cari ele își amplexau căruțile până s'as-șezăndu-le cu vârful în sus și mergând și stând pe ele fara să se strice.

La Hotin erau două biserici, una mai mare în lângă, iar alta mai mică în cetate. Pecetea Hotinului înfățișa

un ostaș la pândă cu câte o stea deamă-două părțile, cea ce închipuia pe străjerul de hojar al Moldovei. În ținutul Hotinului s'au numărat la 1591 — 1948 de familii țărănești, 77 de boieri, 40 de vătaji, 122 de nemeși, și 95 de popi. La oalăta deci 2092 de familii; socotind cinci suflete de fiecare familie, găsim că pe vremea aceea trăiau în ținutul Hotinului 10 460 de oameni. Numărul acesta pare mic pentru timpul de față, dară pentru vremea aceia el era destul de mare. Pământurile din acest ținut erau foarte căutate fiindcă roadele pământului se

puteau vinde cu preț bun.

Pe la sfârșitul lui Mai 1600 se arată sub zidurile Hotinului oastea biruitoare a lui Mihai Viteazul, Domnul Munteniei, care după ce desrobise Ardealul trecu peste munți în Moldova, alungând pe Ieremie Movilă din scaun și fugându-l până la Hotin, unde nenorocitul Domn găsi scut și adăpost în zidurile cetății. Și însuși Domnia Mea — zice Ieremie Vodă — împreună cu boerii și arhierii am fost închiși tot acolo în cetate, unde și boerii Baileștii împreună cu noi încă au fost închiși în cetate. Primind în grabă ajutor dela Leși, cu care avea prietășug, Ieremie Movilă se împotrivi oștirilor lui Mihai Viteazul și acesta trebuie să se retragă dela Hotin fără a-l fi putut cuceri. De acolo Ieremie Vodă se putu îi torace în scurtă vreme în scaunul țării.

După această întâmplare n'au trecut decât doisprezece ani și Hobnol a june din nou în stăpânirea Polonilor. Constantin Vodă, feciorul lui Ieremie,

il dădu ocrotitorilor săi poloni. În timpul acesta, Polonii adăpostiră la Hotin pe Petru Movilă, fiul lui Simion Vodă, care răvnea la coroana Moldovei. Dară acestui vrednic și învățat vâstar domnesc nu i-a fost dat să se împodobească cu coroana domnească. Ursita i-a așezat pe cap mitra arhierescă, ajungând mitropolit al Chi-ievului și mare rânduitor al bisericii rusești.

După patru ani Polonii fură goniti din Hotin. Radu Vodă Mihnea se ridică împotriva hatmanului Zolkievski, îl bătu și-l goni din cetate spre a o alii din nou la Moldova. Sub Gaspar Vodă, Polonii își încercară din nou norocul asupra Hotinului, dară Radu Vodă, în a sa a doua domnie, îi bătu din nou și încheia cu ei la 9 Octombrie 1621 pace chiar la Hotin. Aceasta este a doua pace care s'a așezat la Hotin și în care se hotără ca Hotinul să rămână ca și mai înainte, sub ascultarea Domnului Moldovei. Miron Vodă Barnovschi petrecea cu drag la

Hotin. Iar Vasile Vodă Lupu fu impresurat la Hotin de Cazacii lui Chmelnițki pe care izbuti însă să-i bată și să-i risipească.

Dela ținutul Hotinului se ridică mal multe neamuri boerști, care ajunseră la mare cinste în istoria Moldovei. Amintim între acestea de neamul Movileștilor, care e de obârșie românească, iar nu străină cum susțin unii, de familia Hajdău și de însuși Ștefan Petricicu, care dobândi coroana Moldovei la 1672. Pe vremea acestui domn Turcii cuceriră cetatea Cămeniei și cuprinseseră întreg olatul Podoliei. Încercuirea aceasta a Moldovei de către Turci îngrijoră foarte mult pe Petricicu Vodă care se afla cu oștrile sa în tabăra turcească dela Hotin. În nădejdea de a putea zădărnici întinderea puterii turcești asupra Hotinului, el se hotărî să se închine la Leși, să stea cu toții și să bată pe Turci ca să nu apuce a se așeza în cetatea Hotinului Pașa, de pe cum se așezase și în Cămenia, că așezându-se în Hotin

Pașa, deaci în Moldova n'are decă mai domni Domn. Teama aceasta îndemnă pe Petricicu Vodă de a trece cu oastea sa de partea Polonilor. Păsu-asta al domnului Moldovei găsi foarte mult pe sultanul Mohamed al IV-lea, care ocupă indată Hotinul și în mânia sa prefăcu bisericele de acolo în moschee turcești (1673). Dară mânia Sultanului se potoli curând și parcă'abii moldoveni intrară din nou în vechea cetate dela Nistru. Turcii se mulțumiră de asta-dată cu Cămenia și cu olatul Podoliei, pe care Leși îl dădară în sama Sultanului an temelul păcii ce s'a încheiat la Juraba (1676). Cetatea Cămeniei îngrăni cu Podolia fură prefăcute în raia tu-cească și date în soma unui pașap care nume. Atunci au ieșit mulți Ruși dinăntre din țara lească și s'au așezat în olatul Cămeniei de sau făcut saie în raia. Atunci și în Moldova sau început a se face slobozii pe la Cămenia și la Hotin" zice cronicarul Neculce. Prin aceasta se arată că nu-

